

SIKIYÖNETİM KONUSUNUN ARDINDAKİ HESAPLAR

Bugün için faşizmin tırmanışı bir çizgide duraklamış, yeni bir aşamaya ulaşması geri itilmiş görünüyor. Sıkıyönetim kararının alınmayışının anlamı budur.

Bu demektir ki, MC iktidarı bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da “genel seçimli, çok partili parlamenter rejim” görünümü altında demokratik özgürlükleri hepten yoketme noktasına doğru kısıtlayarak, baskıları ağırlaştırarak hükümet etmeyi sürdürecektir. Şiddet eylemleri ne olacak? Öğrenciler üzerinde şiddet uygulamaları, silahlı saldırılar bir süre yatışabilir, tüm ortadan kalkmasa da. Bu süre, “sıkıyönetimsiz, askersiz olmuyor” noktasına yeniden gelinceye, yeni bir çıkış yapma zorunluğu duyuluncaya kadardır. Meğer ki, burada ele almayacağımız bir takım nedenlerle erken seçime gidilsin. Ama böyle bir noktaya yeniden gelinecek midir, daha doğrusu bu noktaya getirilmesine çalışılacak mıdır?

Bu soru geçerli bir sorudur; çünkü birçok kez söylenip yazıldığı üzere, 12 Mart öncesine benzer bir kargaşa ve silâhli çatışma ortamının kasıtlı yaratılmak istendiği açıktır. Sıkıyönetimi ilân edilip edilmeyeceği noktasına olayların seyri içinde kendiliğinden gelinmedi, işler o noktaya getirildi. Ama sıkıyönetime gidilmedi. Demirel ve MC iktidarı bu konuda yenilgiye mi uğradı? Hesapları yanlış mı çıktı? Bizim bu sorulara cevabımız yalın bir “evet” değil.

Sıkıyönetimden, hatta, 12 Mart döneminin yeniden yaratılmasından yana olanlar var. MHP ve CGP Genel Başkanları ve Partileri böyle. Bu partilerin seçim şansı yok, ama askeri yönetimlerde iktidara daha büyük ölçüde katılmaları, daha etkin olmaları mümkün. Onun için bu konuda tavırları açık ve kesin. Ne var ki sıkıyönetimin ilân edilip edilmemesi konusunda bunlar belirleyici unsurlar değil. MSP de değil. MC içinde belirleyici unsur AP.

AP sıkıyönetimi ciddi olarak istiyor muydu? En azından, şüpheli. Başka şartlar olmasa, Demirel hepten sıkıyönetimden yana olurdu. Bu yönetimin kendisiyle iyi anlaşıp pürüzsüz işleyeceğinden emindir. Ama başka şartlar var. Birincisi, hükümete sıkıyönetim kararı aldırtırken, MSP mızıkçılık edebilir. MSP demokrasi, özgürlük âşığı olduğu için sıkıyönetime karşı çıkmıyor. Onunki de bir ölüm dirim hesabı. Askerlerin etkin olduğu bir sıkıyönetim döneminde MSP'nin kapatılması olasılığının artacağını hesaplıyor.

İkincisi, hükümetin karar almasıyla sıkıyönetim gerçekleşmiyor. Kararı TBMM'nin onaylaması gerekiyor. CHP, DP ve daha bir kısım milletvekilleri ve senatörler olumsuz oy kullanırlarsa karar Meclis'ten geçer mi? Geçse bile, çok az bir oy farkı ile kabul edilen sıkıyönetim, seçimlerde oy hesabı bakımından kimi kazandırır, kimi kayba uğrattır? Bir de AP'nin kendi iç durumu var. Daha önceki bir sıkıyönetim oylamasında AP'nin de bazı milletvekillerinin karşı çıktıkları söylenmişti. Durum böyle olunca, Demirel'in gerçekten sıkıyönetim kararı alınmasından yana olması çok şüpheli görünüyor. Öyleyse, neden bir sıkıyönetime gidilme havasının yaratıl-

masına çalıştı veya müsaade etti?

Bir aydan biraz fazla bir süre önce yaptığım ve geniş bir özeti Yürüyüş'ün 32. sayısında yayınlanan bir konuşmamda Demirel'in bir askeri müdahale "ihtimalini zihinlerde yaratarak hem inatçı koalisyon ortağını, hem CHP'yi istediği hizaya getirmek ve bu ihtimali bir tehdit olarak tüm sola karşı kullanmak" görüş ve çabasında olduğunu belirtmiştim. "Sıkıyönetim geliyor" havasını yaratmak bu taktiğin tam içine oturuyor. Ve doğrusu uygulanan taktik başarılı da oldu. CHP'yi bir telâş aldı, bir ölçüde DİSK'i de. Her ikisi de TÖB-DER'in kararlaştırdığı yüzde yüz yasal mitingleri desteklemekten sakındılar ve CHP, üyelerine yasal eylemlere dahi katılmama emri verdi. Hükümet, yargı organlarına ait bir yetkiyi çiğneyerek TÖB-DER'i kapatmakla açıkça tehdit etti. Bu, iktidarın anti-demokratik uygulamalarına yeni bir "emsal" teşkil edecek yeni bir tırmanış oldu. Ve TÖB-DER mitingleri yapılmadı.

Kaygılandırma ve baskı yaratma taktiği MSP'yi de etkiledi. ABD ile ikili görüşmeler ve Kıbrıs konusunda sert ve tavizsiz görünümlü tutumunu artık dile getirmiyor, susuyor. Meclis başkanının muhalefetten seçilmesi konusunda da böyle bir halin "koalisyonu zedeleyeceğini" belirtmekle yetiniyor. "Zedelemek" anlamı bulanıkça bir kelime, her halde koalisyonun çekilmeyi zorunlu olarak içermiyor. Demirel, kendisinin yokluğunda apartopar yapılan MSP yanlısı tayinlere ses çıkarmama gibi çok önemli olmayan tavizler vererek, "MSP pekâlâ idare edilir gider" diye düşünür olmalı.

Hasılı Demirel, "sıkıyönetim olursa da kârlı çıkarım, olmazsa da kârlı" hesabı üzerinde oynamış görünüyor.

Sıkıyönetim ve askeri müdahale konusunda asıl belirleyici unsurlar olarak daha etkin güçlerin durumuna bakmak gerekir. Söylentilere göre brifingle ordu kademelerinin bazı kesimleri sıkıyönetime karşı çıkmışlar. Ama esas, ordunun genel durumu; durumu şu veya bu kişiler dile getirebilir, o önemli değil.

27 Mayıs ve 12 Mart deneyleri silâh gücüyle iktidarı almanın göreceli kolay olsa bile, iktidarda kalmanın ve işleri yürütmenin aynı ölçüde kolay olmadığını gösterdi. Bu iki deneyin ordu çevrelerinde iz bırakmış olması gerekir. Başkaları adına kestaneleri ateşten çekmenin orduya yarar getirmediği düşüncesi yeralmış olabilir, hiç değilse bazı kesimlerinde. İkinci bir nokta 12 Mart'tan sonra "radikal" unsurlar ne kadar "temizlenmiş" olsa da, hepten "kökü kazınmış" olamaz. Bu radikalleşmeyi toplum şartları doğuruyor; şartlar hem de gelişerek devam ettikçe radikalleşmenin de önü alınmaz. Üçüncüsü, CHP'nin ordu kademelerinde hayli taraftar kazanmış olmasıdır.

Orduda Türkiye çizgisinde veya dışında, sağcı unsurlar da herhalde vardır, ama orduda güç dengesi, hiç değilse şimdilik, bunlardan yana değildir. Şu da unutulmalı ki, emir ve kumanda zinciri içinde ordu kadrolarının bütünlüğünü korumak üst kademelerin başta gelen kaygısıdır. Sıkıyönetim sorunu bu açıdan da değerlendirilmiş, ilân edilmemesi gerektiği sonucuna varılmış olabilir.

İktidarın siyasetini asıl belirleyen unsur, egemen sınıfın tutumudur. Egemen sınıf burjuvazinin sıkıyönetim ve askeri müdahale konusundaki tutumu oturmuş ve kesin değildir. Hedefte birleşiyorlar: İşçi sınıfının, emekçi kitlelerin ve diğer demokratik güçlerin ekonomik, sosyal ve politik taleplerini bastırmak ve etkisizleştirmek

hedefinde. Ama bu hedefe erişmeyi sağlayacak yöntemin hangisi olduğu konusunda ayrılık ve uyumsuzluk var. Bir kesim, “kuvvetli idare” yanlısı. Bunlar sıkıyönetime de, askeri müdahale ve yönetime de yatkın. Bunların partisi AP. Diğer bir kesim ise demokratik gelişmenin kaba kuvvetle önlenemeyeceği, ancak kanalize edilip güdülebileceği görüşünde. Kanalize etme ve gütmeye işini de CHP’den bekliyorlar. Emekçilerin tuttuğu CHP işçilere ve küçük üreticilere daha kolay söz geçirebilir, onları “zaptü-rapt” altına alabilir diye düşünüyorlar. Büyük sermayenin bir büyük gazetesi son günlerde yayınladığı bir yazıda burjuvazideki bu ikiliği öyle açıkça, o kadar “güzel” dile getiriyor ki, yazının önemli bölümünü buraya aktarmada yarar var:

“Türkiye’de iş dünyası ekonomik kalkınma konusunda karar noktasına gelmiştir” diyor gazete ve devam ediyor:

1. Bir grup “Türkiye kalkınması için gerekli operasyonu yapar, ücretler dondurulur, tarım taban fiyatları dış piyasa rekabetiyle ayakta duracak seviyede tutulur ve sanayi finansman kaynağı bu şekilde temin edilmiş olur” diyor.

2. Diğer bir grup baskı yerine iş barışıyla finans kaynağını temin etmek istiyor. “Hükümet, işverenler ve işçi temsilcileri yuvarlak masaya oturur ve kalkınma yöntemini ve sanayi finansman yolunu belirler. Toplu sözleşmelerle ücretler artar, ama enflasyon hızı daima bir birikim sağlayacak orandadır. Tarım gelirleri ilk veya ikinci elde muhakkak sanayi yatırımına dönüşür. Bu nedenle demokratik görünüş ve psikolojik faktör kalkınma yönteminin içinde bütünleşmiştir.”

Sonra gazete, yurt dışındaki işçilerimizin yabancı bankalardaki 72 milyara ulaşan paralarından söz ederek bunu bir “umut kapısı” diye niteliyor ve ekliyor: Ecevit’in İskandinav ülkelerinde ‘Avrupa’daki işçiler Türkiye’ye dönüşlerinde büyük görev yapacaklardır’ sözü boşuna söylenmemiştir. Belki en ilginç ve önemlisi de bundan çıkardığı sonuçtur: “Türkiye iki yoldan birini tercihte işçi dövizleri ve yatırım potansiyelinin siyasi ve ekonomik baskısını da hesaplamalıdır.”

Sıkıyönetime gidilmemesinin temel nedenleri bunlardır. Bu tahlil doğruysa bundan sonra da sıkıyönetime, hele askeri darbe ve yönetime gidilmemesi ihtimali, gidilmesi ihtimalinden kuvvetlidir. AP oyunu kaybetmekte, CHP kazanmaktadır. Büyük burjuvazinin benimsediği parti olma “imtiyazı” AP’den CHP’ye geçmektedir. Bu durumda, işçi sınıfı ve onun sendikal ve politik hareketi için bilincini ve uyanıklılığını daha da geliştirmek, örgütlerini ve mücadelesini daha da güçlendirmek daha acil bir görev olmaktadır.

Yürüyüş, Sayı 37, 23 Aralık 1975